Angelica sylvestris L.

[1753, Sp. Pl. : 251] **2n = 22,26**

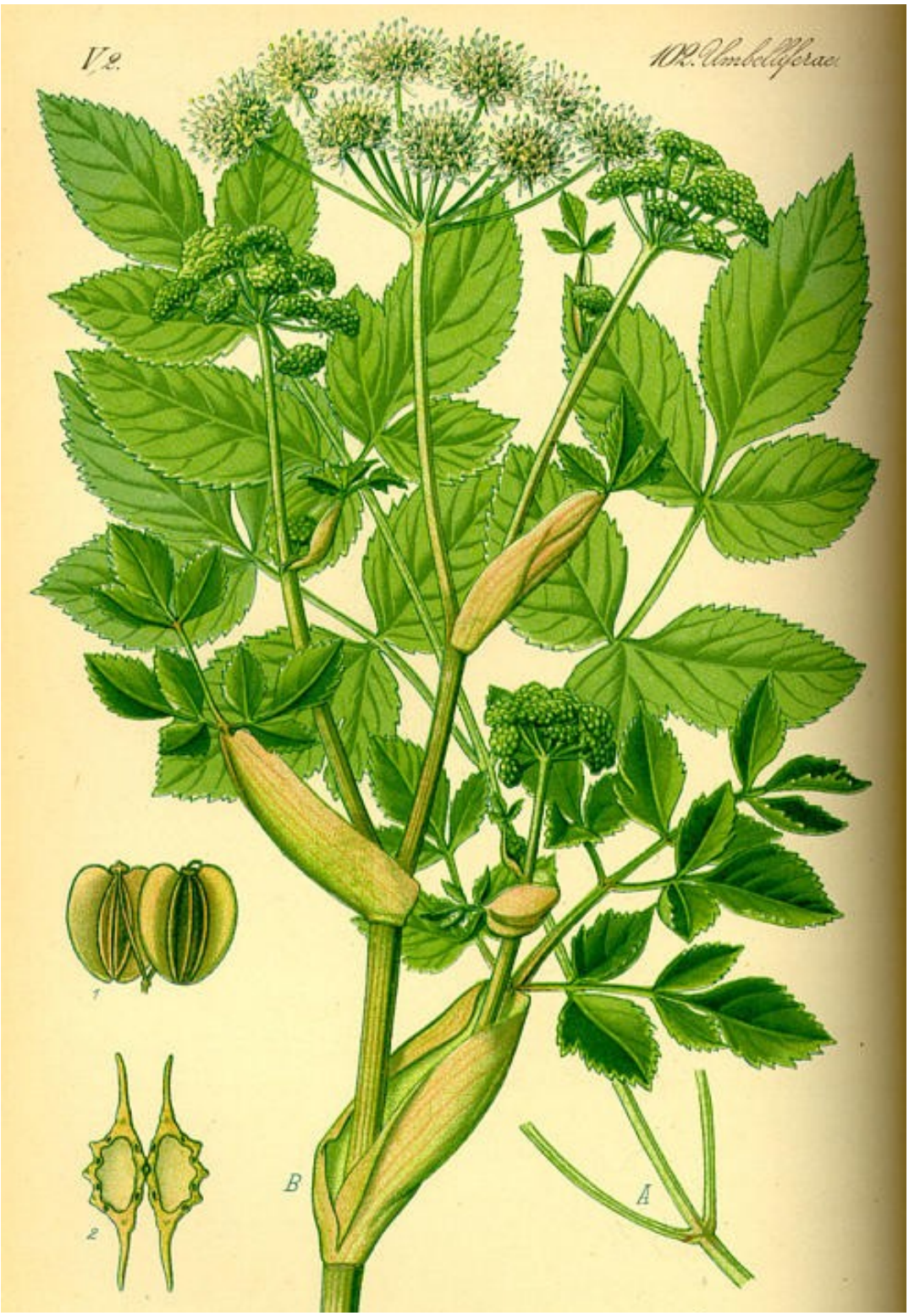

Angelica sylvetsris. Imatge: THOMÉ, OTTO WILHELM

Imatge: JAN KOPS

NOMS POPULARS

Alemany: Wald- engelwurz/Wilde-brustwurz/Arznei-engelwurz / Echte angelika / Wald-brustwurz / Wilde angelika / Wilde engelwurz
Anglès: Wild angelica/Angelica / Garden angelica / Woodland angelica
Àrab: حشيشة الملاك الحرجية
Aragonès: sebuda, yerbatana de puerto, aro
Basc/Euskera: mendiko aingeru-belar, mendiko aingeru-belarra, mendiko-aingeru-belarra.
Castellà: Angélica silvestre, aguatocho, angélica, angélica palustre, aro, caña, cañafrecha, cañafreja, cañas, sabuda, sebuda, silbotes
Català: angèlica borda, canaveres, caneres, caramuda, caramuga, cebuda, coscoll, cramuda, cornases, herba angèlica, pampasa, sebuda, tornassa, alexandris silvestres
Danès: Almindelig angelik/Skov-angelik/Angelik
Eslovac: Angelika lesná
Eslovè: Gozdni koren navadni / Navadni gozdni koren
Feroès: Bakkasløkja
Finlandès: Karhunputki/Väinönputket
Francès: Angélique des bois/Angélique sauvage
Gaèlic: Gallfheabhrán
Gal·lès: Llysiau`r angel/Llys yr angel / Llys yr angel y goedwig / Llysiau'r angel / Llysiau'r angel / Llysiau'r ysgyfaint
Gallec: anxélica, herba da raña, herba da sarna, herba dos lazarosos, mexacán, pé de bou.
Holandès: Gewone engelwortel/Wilde engelwortel
Hongarès: Erdei angyalgyökér
Islandès: Geithvönn / Geitla / Ætihvönn
Italià: Angelica selvatica
Japonès: ワイルドアンジェリカ
Norueg: Sløkje/Kvann / Sløke
Polonès: Dzięgiel leśny
Portuguès: Angélica-silvestre/Angélica-dos-montes / Erva-piolheira / Erva-sarneira / Erva-sarneira.
Portuguès: Angélica / Angélica-silvestre/ angélica-dos-montes/ erva-do-Espírito-Santo/ erva-piolheira/ erva-sarneira.
Rus: Дудник лесной
Serbi: Дивља анђелика/ Андјелика/ Divlja anđelika/ Andjelika
Suec: Kvanne / Strätta
Turc: Yabani melekotu
Txec: Děhel lesní/ Andělika lékařská
Ucraïnès: Дягель лісовий/Дудник лісовий / Дягель звичайний
Xinès: 林当归

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

Dins la família de les Umbel·líferes, el gènere *Angelica* es distingeix per no tenir espines, no tenir pèls estrellats, tenir les fulles 2-3-pinnatisectes, amb segments ovats-lanceolats dentats tot al voltant, fruits llisos, amb 2 ales de fins a 3.5 mm d'amplada, sense restes fibroses a la base de la tija. I dins el gènere, *Angelica sylvestris* es distingeix per tenir el pecíol canaliculat, segments foliars amplament oblongs, els inferiors peciolulats, en general bilobulats; pètals de color blanc tenyit de porpra. *Angelica sylvestris* és biennal, monocàrpica, que quan floreix ja es mor. Pot arribar a fer 2 m d'alçària i la tija fins a 2.5 cm de diàmetre és buida per dins, a vegades tenyida de porpra per fora. La rel és

gruixuda i carnosa. La planta és glabra en general però té pèls simples cap a la inflorescència. Les fulles són mats, una mica peludes pel revers. Les basals són 2-3 pinnatisectes amb la làmina de 60 × 70 cm i segments de darrer ordre de 2-13 × 1-9 cm, oblongs-el·líptics, amples, amb el marge irregularment serrat, amb les dents amb un mucró hialí. Els segments inferiors són peciolulats, i en general bilobulats. Pecíol canaliculat, amb el canal gran a la banda de dalt, i amb base ampla, molt dilatada en beina de 3-6 cm. Pecíol de les fulles basals de fins a 40 cm. Fulles superiors amb segments de darrer ordre molt variable, en general ovats, amb menys dents però majors. Sovint glabres pel revers. Umbel·les de fins a 50 radis, glabres o pilosos. Bràctees (0-2) lineals, a vegades de longitud que supera la dels radis. Bractèoles filiformes, patents, a l'involucel. Pètals blancs, tenyits de porpra. Fruits de 3-7 × 2-4 mm, de contorn el·líptics, amb la base atenuada o truncada, de color castany clar, mat. Mericarpis amb les costelles dorsals molt prominents i les comissurals prolongades en ales de 1-3 mm d'amplada amb marges recte so ondulats. Vites visibles al dors i a la comissura. Tota la planta fa una mica de pudor.

MALURES: *Cercosporidium depressum*

NOTA: cal no confondre-la amb *Angelica archangelica,* d'usos medicinals més estesos i fàcil de trobar als herbolaris, però absent com a silvestre al nostre país. És comuna a Escandinàvia i es cultiva força a Bèlgica. Té una aroma molt agradable, al contrari de la nostra *A. sylvestris*.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

Es troba vora petits cursos d'aigua, en herbassars i prats humits a la muntanya mitjana. Distribuïda per la meitat Nord de la península hispànica (una mica més al Sud a Portugal(. En especial pels Pirineus i Serralada Cantàbrica i Sistema Central. Al món es fa a Europa, centre-Nord d'Àsia i NE d'Amèrica.

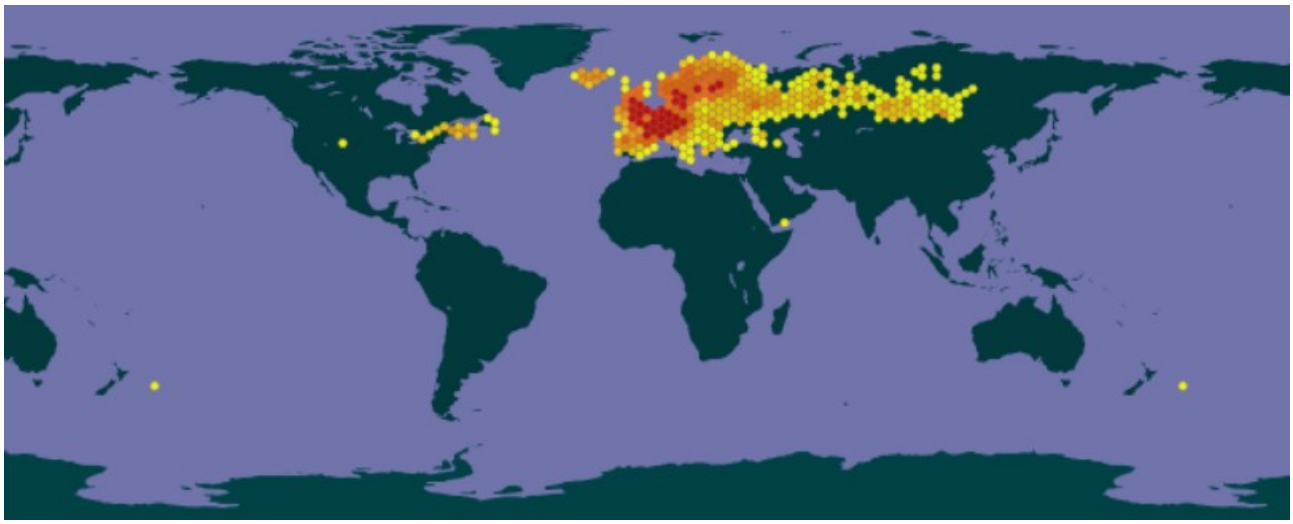

Angelica sylvestris al món, segons GBIF

ESOTERISME

La planta colgada del sostre allunya els mals esperits de la casa. La rel, penjada del coll, dona sort al joc i bona salut als nens petits. El fum de cremar les tiges a les brases provoca un estat visionari.

PROPIETATS MEDICINALS (REL, LLA)

- anafrodisíaca
- anticancerígena
- antiespasmòdica
- antiinflamatòria
- antiparasitària
- antitumoral
- carminativa
- cordial
- depurativa
- digestiva LLA
- diürètica
- emmenagoga
- estomacal
- expectorant
- mucolítica
- parasiticida
- protectora hepàtica i renal
- pulmonar
- sudorífica
- tònica

USOS MEDICINALS (REL, LLA)

- abscessos
- amenorrea
- anèmia
- asma
- *Bacillus subtilis*
- càncer de llengua
- catarro
- còlics
- debilitat nerviosa
- dismenorrea
- dispèpsia
- èczemes REL (+ oli)
- *Enterococcus faecium*
- epilèpsia
- fatiga mental (homeopatia)
- indigestions
- *Listeria monocytogenes*
- mal de cap TIJ
- mal de coll
- mal de ventre
- mala circulació
- polls al cabell (LLA en pols)
- refredat
- reuma
- sinusitis
- *Streptococcus aureus*
- *Streptococcus epidermidis*
- tos
- verola

USOS CULINARIS

Els brots tendres es poden menjar crus en amanides, o cuits com a verdura.

VETERINÀRIA

La planta se la mengen els porcs i les vaques, sola o barrejada amb altres millors. El caldo de la planta ajuda ales vaques durant el part no patir (després) infeccions. A les ovelles els emborratxa.

POSSIBLE TOXICITAT

Degut a les furano-cumarines, pot desencadenar al·lèrgia a la pell quan aquesta rep molta llum del sol. La rel cuita, també. Els fruits/llavors poden donar aroma a pastissos. Si se n'abusa en ús intern pot provocar depressió.

PRINCIPIS ACTIUS DE L'*ANGELICA SYLVESTRIS*

àcid 6,7-dihidroxi-esteàric
àcid angèlic
àcid linoleic
àcid oleic
àcid palmític
àcid petroselínic
àcid tetrahidroxi-esteàric
agents tànnic
alfa-saccarostenon FRU
amargants
atamantina
campesterol

colesterol
cumarines
ergosta-5,24-dièn-3-alfa-ol FRU
esterols 0.12% FRU; 0.06% REL
estigmast-7-èn-3-ol
estigmasterol 18% FRU, 33% REL
furano-cumarines
iso-oxi-peucedanina
metoxi-psoralè
midó

<u>oli essencial (1% a FUL):</u>

- alda-chamigrè 3.5-9%
- alfa-pinè 9-36%
- amorfa-4,11-diè 3%
- beta-fel·landrè 3-10%
- beta-sesquifel·landrè 2.5-8.5%
- bornil-acetat 4-7%
- camfè 1-4.5%
- daucè 3%
- epi-alfa-bisabolol 5.5%
- etanol
- fel·landrè
- furfurol
- gamma-muurolè 2.5%
- llimonè 2-5.5%
- metanol
- mircè 1-4.5%
- naftalè 4.5%
- p-cresol 4.5%
- (Z)-beta-farnesè 5.5%

pectina
resina
sitosterol 45% FRU; 54% REL
umbel·liprenina FRU
xantotoxol

Angelica sylvestris

Angelica archangelica